

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Locuri care au devenit istorie

ZIUA

MULT DORITĂ

Ami amintesc ca și cum s-ar fi întâmplat acum acele momente când aproape întreaga sașilor a mers în oraș din jurul Altm. după a doua grele și lungi suferințe, cauzate de ocupația fascistă, aștepta cu inimile celor dar aproape împietrite de fragilitățile și ale morții, după a năpăstie lungă, neașteptată de fumul bombelor aruncate din aerul: scelerșchmidt-urilor, zorile lui august, dăltătoare de lumină și libertate.

Copilul de atunci, poate fără vreața lui, se contopea cu mulțimea orașului, cu forța și agitația lui în dimineața acelei 24 august. Și zorile s-au ivit pline de senzația încrederei; fața lor, înainte cuprinsă de încordare se destindea în bujori proaspăt aprinși la auzul lecturilor, la început șoptit, a unor foi volante, abia ieșite de sub tipar, având în celălalt stâng de sus o minunată emblema: scenera și cinoanal, semnificativă cător, tinărul de atunci avea să se deslușească mai târziu, când intra în rândurile organizației revoluționare de linereț. Pe pagina întâi a celor două ediții (în limba română una și alta în maghiară) erau scrise cu litere mari, cuvinte, atunci enigmatice pentru el, dar cu puțin timp mai apoi cu multă rezonanță, atât în viața lui et și a semenilor lui: „A sosit ziua mult dorită a libertății pentru noi toți, chiar de grăm altă limbă. Ziua de 23 August va purta sortile noastre spre lumină. O viață nouă începem aici pe pământul României, noi românii, maghiarii, germanii și alții în un loc. Să ne unim forțele, să nămicim fascismul, să ne eliberăm țara!”

„S-au perindat atunci în fața ochilor mei amintirile serilor lungi de iarnă și primăvară din acei ani și de înainte, când în mica încăpere a buclăriei de vară, la invitația tatălui, s-au adunat oamenii mari să discute de ale lor. Noi copiii auzeam doar trinituri de fraze, nume, denumiri noi ca partid, M.A.D.O.S.Z și altele care atunci sunau pe cit de enigmatice pe atit mai pline de sens s-au dovedit mai apoi.

...I-am revăzut în dimineața aceea și mai târziu pe unii din ei. Pe întâi prietenul meu Duma și pe bătrînul Szabados, pe Popa din Feleud și pe Szocs baci ciliad cu vocile tremurinde folie volante în care erau chemări, promisiuni ce urmasă să se împlinească. Și m-a cuprins un dor de întâi meu care atunci era departe, nespus de departe. Fusese luat prizonier de armata fascistă în retragere...

M-a cuprins dorul de vatra lui caldă de părinți și de cea pe care o auzeam șoptind dinspre bucătăria de vară... Mi-am dat seama că imi lipsea nu numai mie, dar și celorlalți, și că a fost lipsă de satisfacția de a eili, atunci, alături de tovarășii săi, minunăta chemare.

„Si aici, unde aparent nu se întâmpla nimic, în acest orașel de pe malul Muresului, în Aiudul natal, a trecut atunci istoria, iar orașul însuși a trăit și a devenit istorie.”

După aceste putine zile scurte, nori grei s-au adunat din nou deasupra orizontului. Soseau vești din apropiere. Tarda a căzut în mina fasciștilor și hortibiștilor. Se auzau buhotăniile tunurilor de aproape iar deasupra capetelor noastre se auzau rătălile miraliterelor din avioanele germane. Din nou, senzația morții care plutea în aer.

„Sosiseră osteni din alte locuri în ajutorul celor din oraș, luind drumul spre munții Trăscăului — numai la opt kilometri de oraș. Am văzut treiind oșaiși români, cu tancuri și motorizate, cărora li s-au alăturat și civili din oraș, înarmați. Veneau noi și noi cașitate de oameni înarmați, coborau din munți săpăriați de răsărit, școala noastră a devenit spital. Cel din oraș dădeau ajutor acelu și preluându-l. Dădeau grane și dădeau voluntari. Femeile s-au transformat, pe loc, în personal sanitar. Și zgometul tunurilor se îndepărtase în fiecare zi. Unor înormantărie tevesa de 28. Prietere cel plecat pentru totdeauna era și înlocuit. Prețul victoriei, al eliberării s-a plătit cu grele jertfe.

Atunci a început pentru mine adevărată viață.

Cărțile de istorie au devenit imagini ale zilelor. Ale zilelor și nopților fierbinți, îngreunăzite de soarele lui august de atunci (cărțile de sur a istoriei s-a scris cu litere roșii ce nu vor pierde niciodată din culoarea singelui aiei a iarnă). Descriam în paginile lor, mereu stil, răsai din răsai stăgului partidului, roșii din iriclorul țării...

Acum, în pragima marii aniversări din august, aniversare ce precede un alt mare eveniment din istoria zilelor ce vor veni. Congresul al XII-lea al partidului, în impresionantul foroi creator al strategiilor noastre țări este conectată frazei esențiatele brațelor și a minții oamenilor muncii din orașul meu, oraș ce a făcut și făcete istorie.

Un volț de țară, înainte uitat prietere deslari revine acum cu istoria lor de atunci, inserii imagini cu istoria cea de azi.

Si aici, la noi, ce în fiecare loc din țară, ținează palma de pământ grătiește cu voca țării: a istoriei de atunci, din acei august erie, a noii istorii, ce este și istoria mea, cum este și istoria noastră a tuturor.

Horvath Dezideriu

Ion Lăncrănjă, dincolo de controversă

Căriera literară a lui Lăncrănjă resunne orice solidarizare: scriitorul n-are prieteni, n-are admirațori, n-are generații. Izolarea sa nu e nici nezonotomă și nici ceteră: romanele amele, întinse pe sute și sute de pagini arată că scriitorul știe să-și folosească retragerile și că minia publicistică nu e exarșile de pamfletar refutat, în căutare de spațiu confortabil. Dacă mai notăm că unele dintre aceste romane au fost oremere, cel puțin în lumea literară, de legenda lor, că anumite formalități mai mult sau mai puțin birocratice le-a întârziat leșia în public, putem ajunge la concluzia că scriitorul are, pe lângă ambiția oarecum comună — sau mai puțin obișnuită — orgoliu de scriitor și autorul nu face concesivile pe care o seamă dintre confrății săi le fac, nu se arăbește, nu vrea ca gloriu să-i vină renele-venede. Proza lui încălă o seamă dintre canoanele cu care autorii ultimilor zece-cincisprezece ani ne obișnuiseră. Astfel, personajele sale „tele” nu ies din scenă, ca la un gest magic, pe măsură ce ne apropiem de zilele noastre; finalurile nu sînt vește, praznitorul nu conduce, precum alți confrăți ai săi, către un sfîrșit în care eroii se pupă voioși în toate piețele endepend-

Cornel Ungureanu

Continuare în pag. a 6-a

Tăpiserie de Titina Comso

Morala „Scrisorilor imaginare”

Ar trebui să adresez aceste glose urmarginea „Scrisorilor imaginare” ale lui Octavian Paler autorului lor, în felul în care el însuși o face adresându-mi de-a lungul timpului aceste scrisori care de-a lungul timpului au devenit un fel de epistole unor spirite alse cu care corespond de-a lungul timpului. Dacă aș face astfel mi-aș intitula reflecțiile luate de carte sa: „Despre apărarea cuvintului”.

Deși, nu în cuvintele unor cărți a găsit acest citatură de sol, cum spune el, „morala acestor scrisori imaginare adresate unor umbre”. Nu în bibliotecă, căci nu numai bibliotecile de apărare: Unamuno, Holderlin și Camus, Burkhart, Rilke și Proust, Kafka, Pascal și Blaga. Nu i-am numit pe toți cărora le trimite Octavian Paler mistele sale, mari oameni ai cuvintului, spirite tutelare ale vecherilor noastre pe paginile cărților lor. Dar înțelegem că nu cărțile, oricât de mult admirate, au stîmpt procesul ideatic fervente ce a dat naștere Scrisorilor imaginare. Este prea multă fervoare, tocmai în acestea, țara sînt ele placentare la corpal viu al Fintei, la o exultanță trăită pleră, pentru că să le putem socoti simple școlii la niste texte, din niste tomuri cu filele îngălbenite de vreme. Dacă, totuși, cuvintele scriitorului nostru sînt adresate autorilor unor cărți celebre, este, pe deoparte, pentru că — după înșuși mărturisirea sa — cu ajutorul cărților lor a înlocuit să înțelegă ceea ce de altfel nu căntie, ci viața și descoperise — iubire și sinceritate și nevoie de înțelepciune — și pe de altă parte, pentru că atunci când vrem să comunicăm ceva din intimitatea fapturii noastre, din crezul nostru mai profund, avem nevoie de interlocutori — fie ei și fictivi — oricît de înșai nevoia noastră de comunicare. Mai de mult, pe vremea clasicilor, ca să spun așa, circula o formulă care exprima un crez. Formula era aceea de „Republica a literelor și artelor” — ce presupunea o credință în libertatea totală de

Nicolae Balotă

Continuare în pag. a 7-a

Un demon vesel

În cea mai bună dintre lumile posibile, presupunind că oricare dintre componentii ei s-ar face altceva de dimineață pînă seara decît să se dăruie cu un total altruism binelui obiect și fiicărui semen în parte, ar fi suficient să apară un singur spirit neliniștit sau nemulțumit de „monotonia vieții” pentru ca lucrurile să se poată „complica” la un moment dat în așa măsură încît pînă și stătuile (pe care mai multe generații le-au văzut demne și neclintite pe socluri) să se anime, începînd prin a face trecătorilor cu ochiul, gesturi cu minile sau chiar a păși umăr la umăr cu aceștia, născîndu-i cu înedită lor stare.

Transferînd și comprimînd lucrurile, hic et nunc, la dimensiunile breșei scriitorilor, este manifest într-o carte recentă spiritul neliniștit, structurat și imbibat de plăcerea farsei, de umor și gingășie, de (auto)ironie și farmec pentru întîmplări sugestive, de radiografice incursuri în comportamentul și stăruia confrăților ori în mentalitatea vieții literare, de nostalgie pentru culoarea timpului în care s-au petrecut faptele descrise. Un moralist autentic ne privește din subtextul fiecărui episod, dar ne ordăim să spunem că autorul aproape că-și ignoră această irtu-tăe numai din prea mare plăcere de a nara cele întîmplute, plăcere ce detanșează în bună măsură toate celelalte intenții. Un gînd al autorului este prezent de la prima la ultima pagină: un gînd de iubire pentru confrății săi cărora le-a dedicat (după cum se poate citi în această carte) nu numai paginile prezente, ci și cele zile și ani chiar din timpul său. Din portretistica pe care o face cititorul dintre colegi (Fănuș

Gheorghe Pituț

Continuare în pag. a 7-a

JURNAL DE POET

Țara Vrancei

am străbătut în miezul acestor veri această țară așezată la locul de întâlnire a celor trei provincii românești una cu alta, tărîm păstosească pînă-n creierul munților din care sîrșesc ape-n cascade din izvoare încubate în sihăstriile urșilor, cu finețe, ce naraș miroase îmbătătoare pînă ce s-au copleșit din nou de holdele de pe șes și-a gapi de coadă.

Pămîntul e bun și munții frămîntați de slăburnicie și rechime și sbuciumul lăuntricelor curențure ce mirie din cînd în cînd la suprafață. Cu mîndrețea Soseja într-o coastă — de aici au plecat Miorița și Cîntarea României în lumii din acești tîmuri epocice, pînă cîntă de-o strună mîreție și frumusețe printre cele mai mișcătoare din Europa.

Femeile îmbrăcate în catrinți neagră, strînsă roată pe truș, peste cămașa albă încinsă cu bria gurii albăștrii, podită cu cusătură pe umăr, cu furca și fusul pe drumuri și dealuri, în aceste sate curate și străvechi, cu două trei oi după ele în ochii albaștri tănuie și acum sub voalul pri vîrii o misterioasă comoră cu vești din alte tîmuri.

Tejînd din vatra Sosejei, pe-un drum forestier serpuț print-o pădure deasă de brud, ajuns deasupra satului Lepa, strîns în jurul unui schit de lemn cu același nume din veacuri străvechi, se desfășoară pînă spre Ardeal munții în-tr-o albaștrime răpitoare, ce umple sufletul de armonia extazului. Pe un loc dăvînic de peșaj ca fundul ori intrate corurile pe opt glauri ale evului nostru mediu. Un neinterupt ritm ce-și la timp să nu disloce armonia. Tăvănii îmbrăcați în alb, ca-n apusei, culcă hrazda încredințată de roșii și frîie-n plat clopote limpezi pe turme de oi și miei.

Casele răsfrate, iar în sate ca Birsești, Tulnici mai compacte, într-o desăvîrșită curățenie, atit de grăitoare în toate arhaicele noastre tîmuri. Casa cu pridvor specific românesc acoperită cu draniță, usoră ca fulgul, mărețată ca un palat norboșite de o civilizație milenară de la sine. Pe drumuri, femeile — cu furca usoră, pe care-i înșafat alb, imaculat, căierul de lîm — convorbesc cu firea lucrurilor din mersul lucrării, în ritmul liniștit și blîndeții chipului domnol de bucurii și suferinți, purtate cu dragoste răbdătoare.

În pridvor, sînt pruncii; în casa lui Moș Birseacu din Tulnici cu sapte copii, optsprezece nepoți și doisprezece strănepoți acum se apropie amurul unei vieți împlinite, cu toată buna rînduială.

Ioan Alexandru

Continuare în pag. a 7-a

CĂLINESCIANA

Reversul „Capricornului” în corespondență

Întrucît tot ce s-a scris în ultimii ani despre istoria literaturii române de la originea pînă în prezent oferă parca imaginea unui vast santier, în care se adună cu grijă piese convinșgătoare pentru scoaterea sa din starea de provizorat muzeistic, lectura citorva scriitori, eu s-couri în „Capricorn”, ne întorc, pentru a cita oară, spre agitata biografie a acestei opere.

Prin cele două numere de la finele anului 1930, revista poate fi integrată acum, printr-o comparație cu „Jurnalul literar” din 1933 și cu „Studii și cercetări” de istorie literară și folclor,

pe perioada 1932—1965, printre publicațiile conduse de G. Călinescu și gîndite de el ca fertili contribuții la cunoașterea istoriei literaturii. Anii cități pînă-tează începutul de drum, sfîrșitul, iar între cele două praguri momentului dinaintea războiului, cînd ideile scriitorului matur erau deja bine conturate. Cu două ani mai tîrziu, Istoria literaturii, ca operă independentă, a devenit realitate. Fiecare din cele trei reviste se prezintă la o analiză, cu fizionomia sa distinctă: dar, cu toate că nu seamănă între ele, au un caracter unitar și se impun prin nota de continuitate distinctă. Dacă Jurnalul

literar” publică sub formă de „ște literare” capitole din viața lucrare, în curs de pregătire la data apariției revistei, „Studii și cercetări” imaginează un bogat „material documentar”, care ar fi urmat să completeze textul celui de a doua ediție. „Capricorn”, prin ceea ce rezervă istoriei literaturii contemporane” într-o rubrică specială, arată că încă din cele două numere, acumularea de date și informații nu este întâmplătoare.

Cornelia Ștefănescu

Continuare în pag. a 7-a

Autointerogarea continuă

Interogarea magilor este cea mai modernistă carte de versuri a lui Ion Caraion; spunem modernistă pentru că nu avem la dispoziție un alt cuvînt și facem precizarea că nu e vorba de o reiterare a experiențelor moderniste anterioare sau de reluarea unui avangardism clasicizat prin natura lucrurilor. Ion Caraion face modernism pe cont propriu, fiind și cunoscător al modernismelor altora (știind să le uite) și fiind un permanent insurgent, propunînd în poezia contemporană o autointerogare continuă.

Secretul modernității poeziei sale nu constă numai în apropierea ei mai neașteptată dintre cuvinte, numai în dicteul interior (ce nu poate fi excomunicat din alchimia poetică), numai în tehnica desăvîrșită a fragmentului, eit mai ales în gravitate. Caraion e un poet grav, un poet pentru care poezia nu se lucrează la un imagină gherghel și după o logică diurnă. Am putea spune că e un poet care nu gîte nicî cînd își începe o poezie și nicî cînd și-o termină, comunicîndu-ne-o.

S-a scris, aproape în toate comentariile ce i s-au consacrat că e un poet al depresunilor și al viziunilor negre: chiar poezii și-a intitulat un volum Cîntec negre. Interogarea magilor ne revelează însă, nu mai mult, ci mai evident decît celelalte cărți, o propulsie a luminii, a ideii de linie, de extaz existential. Dar acest extaz apare în imaginii nonfigurative, ca un final de ciclu interogativ, es un sfîrșit al unor reacții interioare, în lanț: această lumină nu apare desantă în tropi folclorici și într-o trazarie caligrafică; poetul nici nu încearcă o dialectică a lu-

Emil Manu

Continuare în pag. a 3-a

Festivalul național „CÎNTAREA ROMÂNIEI”

● Poezia — personaj principal de Doru Mielcescu ● Pictură sârbătorească: Ion Muscelanu de Liviu H. Oprescu ● Dramaturgia contemporană la rampă de Miruna Ionescu ● Vibrație și dăruire de Costin Cazan

IN PAGINA A 6-A

Primăvara patriei

Există o dimineață de vară cînd lumina curată și caldă a soarelui a intrat într-o nefirească eclipsă, umbrită de o culoare mai vie și mai puternică, mai aprinsă și mai intensă, prînsă în jurul gîtului fragil și subțire al e-levilor de atunci: Cravata roșie de pionier. Am făcut, și eu, parte, din primele detașamente de pionieri înfîntate în urmă cu 30 de ani, atunci, în dimineața aceea de vară a cărei lumină apusea din pricina roșului foforescent al cravatei și, mai ales, din cauza privirii strălucitoare și străduitoare cu care ne căutam imaginea în oglindă, în vitrinele de pe stradă și în ochii tuturor trecătorilor. Eram cel mai bun dintre buni, cei mai bravi dintre bravi, pînă înșpămul petrecu-șul acesteia avea să se vadă de atunci înainte, avea să se știe, și o încercarea neunoscută pînă atunci, concentrarea așergătorului aflat în fața stăruirii care îl desparte de cursă — a pus stăpînire pe noi, angajîndu-ne într-o competiție care depășea pragul învățării și-al școlii, multinduo și comandamentele pe stradă, acasă, pătrunzînd în visele cele mai intime: să fii cel mai bun, cel mai puternic, să ajung în fruntea detașamentului.

În mesajul adresat de tovarășii Nicolae Ceaușescu, cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la crearea Organizației Pionierilor din România, secretarul general al partidului arată: „Putem aprecia cu satisfacție faptul că nenumărați dintre pionierii de ieri, dintre copiii care au trecut prin această organizație de lungul celor trei decenii, sînt astăzi cadre de nădejde ale partidului și statului, specialiști de înaltă competență, militanți activi pentru împlinirea Programului partidului de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate. Aceasta este o expresie concludentă a condițiilor create de partid și de stat pentru creșterea tinerei generații a climatului social-politic nou în care se dezvoltă copiii și tinerii patriei, al largilor posibilități de manifestare, a elanului și energiei, cunoștințelor și capacității lor create în slujba propășirii poporului”.

În memoria celor mai mulți dintre noi luminează și astăzi o cravată de pionier. În personalitatea celor mai mulți dintre noi s-a integrat vîrsta fierbințe a celui simbol. A fost o mobilizare a vîrstei copilăriei către comandamente înalte și aspre, care ne-au îndemnat mai degrabă spre maturizare, coborîndu-ne anii din cărțile cu povești și legende într-o lume reală, dramatică și mișcată, atit de bogată în transformări. Și, întă că după 30 de ani de activitate însuflețită și rodnică, pionierii de ieri sînt militanții de astăzi ai cauzei muncii și libertății și ai viziunii și ai speranței și de succesele noastre nu este strănă încordarea învățată atunci, la vîrsta cravatei roșii, acea concentrare de forță și acel antrenament de gîndire care ne-au ajutat să ținem pasul cu timpul și timpul cu bătaile inimii. Și poate că asta s-a și întîmplat în cei 30 de ani care s-au scurs din 1949 și pînă astăzi: a băștu o singură inimă, fragilă dar în aceeași timp uriașă, inima viitorului țării de atunci și a prezentului țării de astăzi, aceeași inimă care bate atit de viu și cu atita putere în pieptul, în fațele și în glasurile urmașilor copilor de atunci...

Sânziana Pop

TINĂR ÎN AGORA

Adaos la o dezbatere

Am participat zilele trecute la o dezbateră organizată de televiziune. Tema: viitorul. Au participat, pe de o parte, elevii cîștigători ai olimpiadelor școlare (la diferite materii), pe de alta, tineri oameni de știință și cultură. A avut loc un dialog antrenant între reprezentanți ai două generații. S-au spus multe lucruri interesante din domeniul geneticii, informației, electronicii, agriculturii, geografiei, medicinii, fizicii. S-au roștit nu numai informații în legătură cu domeniile de strictă specialitate ale celor prezenți, ei s-au propus și generalizări în legătură cu viitorul imediat și mai îndepărtat al umanității.

Scriu acum un adaos la interesanta dezbateră. Timpul limitat al emisiunii m-a împiedicat să îl rostesc atunci.

Am putea cere să schîmbăm un scenariu al viitorului uman al României? Nu avem dubii în

Voicu Bugariu

Continuare în pag. a 7-a

Substanțialitatea cercetării

Criticul, istoricul literar și folcloristul Ovidiu Papadima este în prima tinerețe, scrierile „satane” traducând — primul în literatura română — versuri din Lautreamont, apoi din Gerard de Nerval, Francis James și, Amintim că autorul Citecelor lui Maldoror va fi invocat constant de diversele școli de avangardă, devenind, pentru Breton și Soupault, marele precursor, iar pentru A. Gide — „stăpînul ecluzelor pentru literatura de mine”. Dar să fixăm momentul. Ne aflăm în anul 1922, cînd linăru elev al liceului „Al. Papu Iarlan” debutează cu poezii, traduceri, dar și cu articole de critică la revistele „Lumea copiilor” și „Indemnul” (publicație școlară locală). În 1928, O. Papadima vine în București ca student al Facultății de Litere și Filosofie și, numai după perioadă de un an, este profesor al catedrei de literatură română, unde colabora și G. Călinescu. În cercul acestei reviste, se încerca o depășire a ideilor estetice draxomiresciene, dar limbajul critic al bunului profesor era încă în voia. La facultate, studentul publicist aude convingător cursurile maestrului, află aum într-o perioadă fertilă, încheind și tiară, în țară și în străinătate, principalele sale lucrări. Într-un studiu de acum vreo zece ani în urmă, Ovidiu Papadima spunea: „Mihail Dragomirescu a ajuns la un sistem filosofic și științific solid încheiat în articolele sale și, mai ales, pînă pe cea a personalității lui, caracterizată printr-un minutuos spirit analitic și prin înclinația de a construi geometrice scheme de idei”.

Ovidiu Papadima este fiul profesorului Nicolae Papadima, originar din Munții Pindului (Samarina) și al educatoarei de copii Silvia Papadima, născută la Sibiu, neoață a cunoscutului luptător pentru drepturile românilor din Transilvania, Andrei Băles, redactor al „Tribunei”. La 23 iunie 1919, în vîrstă de opt ani, s-a născut Ovidiu, în comuna Sinoe-Mihail Viteazul, județul Tulcea. Ne-am permis aceste două secvențe biografice pentru a încreta să descriem ce anume a fost determinant în opțiunea pentru un anumit tip de critică, cunoscut cititorilor din numeroasele volume ale sociocriticii noastre profesor, Ovidiu Papadima este, deci, descendent unei familii de educatori. El însuși va funcționa o vreme ca profesor de liceu. După tată, se trage din acei „români mărginași” — cum ar zice G. Călinescu — cu rădăcini ciurtoasă, navază împotriva dezrădăcinării, iar, după mamă, din așa numiții „români de centru”, pentru care cuvintele de „nație” și „limbă” erau sfîșite.

Prima carte a lui Ovidiu Papadima este un „studiu de folclor” — O viață românească — lumii, apărută în 1941. Cartea care va primi premiul „I. Heliade Radulescu” al Academiei Române nu va fi o „operă de elaborare, ci de căutare și așinare a unor adevăruri dintr-o lume care astăzi e destul de departe de suferința noastră modernă”. Cu o viziune „fenomenologică”, autorul pune în evidență unele trăsături ale specificității poporului român, într-o armonie înecată între etic și estetic. În captole precum: „Optimizismul nostru etic, filenitatea dinții a munității”, „Fieva, adevărată adevărată adevărată”, „Imediată a acestei viziuni” este placheta „Vam, sat și oraș în poezia lui Octavian Goga, din 1942, o imagine de mai a școlii române, în înverciabilă complementaritate dintre om, natură și tradiție, ca temelii al rezistenței noastre în fața vicisitudinilor vieții. Deosebit de folclor, vor dăinui peste ani și, în 1968, va încheia un volum unitar cu titlul „Literatura populară română” (re-marcabilă aici este studiul despre doină). Discutându-se de G. Călinescu din „Aria literară în folclor”, autorul nostru precizează că nu e de

OVIDIU PAPADIMA

LA 70 DE ANI

conceptul o critică literară pe măsura folclorului, așa cum se practică ea în legătură cu literatura scrisă. „Căci folclorul nu este numai literatură. El este legat de un proces social, de viață, fără de a căruia literatură folclorală nu poate fi înțeleasă cum trebuie”.

În paralel cu cercetarea folclorului, Ovidiu Papadima se va ocupa de critică literară. Între anii 1933-1938, se ocupă de „Cercetări literare și reviste”. Gîndirea, fără a implica o implicare politică ale revistei. Mai colaborază la publicațiile „Familia”, „Gînd românesc”, „Universul literar”. Într-un volum din 1943 („Cercetări și lămuriri”, reluat în 1971, sub titlul „Cercetări și înțelegeri vechi”, sint reluate, sint, articolele rîndite prin aceea vreme). „Cred în artă — zice criticul în introducerea — numai și numai ca unul din izvoarele de viață și simțuri ale răspunde marilor întrebări ale vieții și lumii”.

Cu această atitudine, vor fi promovate valorile clasice, respingîndu-se izvoarele literare, esteticismul, mișcările de avangardă. Chiar dacă unele opinii ale autorului asupra unor scriitori au fost corectate de evoluția ulterioară a literaturii, sau de el însuși, folioarele critice dovedesc o atitudine, avînd la bază, „sensibil” și cunoscută deosebit de adevărată a evoluției literare a timpului. După un interval de studii, ca bursier al Fundației „A. V. Humboldt” la Berlin, Ovidiu Papadima își va pregăti teza de doctorat „Ideologia literară pozitivă în literatura română a secolului al XIX-lea, ce care o va susține în anul 1945. În cadrul învățămîntului superior, imediat după terminarea facultății (1931), la catedra lui D. Caracostea, O. Papadima va funcționa la Universitate — cu unele întreruperi — și pînă la profesorul G. Călinescu, care îl reținuse, în „Istoria literaturii române... din 1941, ca pe un

„conștiincios și cultivat istoric literar”. El va fi, de altfel, primul colaborator științific al noului Institut de istorie literară și folclor, fondat de G. Călinescu în 1948. De acum încolo, forțele sale vor fi subsumate îndemînii sacrilor importante ale acestei prestigioase instituții, de alcătuire a unor necesare instrumente de lucru, cit și de creșterea a tinerelor cadre de cercetători. El a condus, pînă în anul 1975, secția de istorie a literaturii române și a îndrumat și îndrumăză și azi activitatea unui număr mare de doctoranzi. El publică, împreună cu N. Camariano și L. Lupu, cea inegalabilă Bibliografie analitică a periodicele românești (1796-1896). Va întreprinde apoi o cercetare analitică a periodicele socialiste și muncitorești, lucrare amplă de aproape 2000 de pagini, care a servit ca bază pentru unele lucrări științifice sau volume apărute ulterior. De altfel, cercetările din cadrul Institutului, conduse de Ovidiu Papadima, vor duce la statuarea titlului de „monografie de revistă”, prin citeva lucrări colective succesive, acoperind întreg spațiul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea. Dintre lucrările colective mai menționăm: „Tratatul de istorie literară română (II)” și volumul „Temelii folclorice și orizont european, interesant pentru modernitatea abordării fenomenului literar interbelic”.

Ovidiu Papadima își va continua însă cu succes și seria lucrărilor sale personale. În 1963 îi apare volumul „Anton Pann „cîntecul de lume” și folclorul Bucureștilor”, iar în 1968, monografia „Cezar Bolliac. Avînd ca punct de plecare un studiu anii 1928-1939, „Aspecte din poezia lui Ion Pillat, reputat critic și istoric literar va sintetiza o valoroasă micromonografie în 1974. Toate aceste volume, pe lângă contribuțiile inedite de ordin informațional, marchează, prin abordarea fenomenului literar în conexiunea lui reală cu procesul și socialul, o așteptare deplină a apropiării definitive a metodei materialist-dialectice de cercetare. O carte de excepție ne oferă Ovidiu Papadima în 1973: „Istoria ale iluminismului românesc. Ea sintetizează pe scurt și sintetizează încă din tinerețe, dimensiunile de cercetare și rezultatele la care ajunge fiind cele fundamentale. Mai întii, asistăm la o justă așezare a fenomenului în context internațional, autorul cercetînd și făcînd relațiile deosebite cu iluminismul din estul și sud-estul Europei. Concluzia este peremptorie: poporul român — ca orice popor de altfel — la incerturile formării culturii sale moderne nu a primit ideile iluminismului dintr-o singură direcție, ci, pe un fond autohton efervescent, a participat la schimbarea de valori europene, în modalități originale, pe care le-a asimilat în mod economic și cu o stare politică asemănătoare. În al doilea rînd, Ovidiu Papadima lărgeste cadrul investigațiilor, ocupîndu-se, din punctul de vedere al iluminismului, și de cultura populară a epocii. Se comide că dialogul pe care pătrunde călă în jurul folclorului au inițiat, la noi, fenomene de ruptură violentă cu tradiția — despre care vorbește Paul van Tieghem, cînd cercetează secolul luminilor.

În final, putem evalua mai bine ce a fost determinant în opțiunea critică a lui Ovidiu Papadima. Desigur, linia naturală a personalității sale, ci nu linia culturală, tînd — am văzut — de contactul cu o poezie estetizantă, cu o critică dogmatică post-maioreșciană, sau cu o cercetare genetica-structurală (de tip Leo Spitzer) din 1945. Într-un învățămînt superior, imediat după terminarea facultății (1931), la catedra lui D. Caracostea, O. Papadima va funcționa la Universitate — cu unele întreruperi — și pînă la profesorul G. Călinescu, care îl reținuse, în „Istoria literaturii române... din 1941, ca pe un

Stancu Ilin

PROFIL

Căutări și certitudini

Cu Căutări de familie — volumul de schițe și povestiri din 1958 — Mircea Constantinescu pare a fi găsit și fixat încă de la debut formula prozastică potrivită temperamentalului său. Pe ansamblu, avem a face cu o proză de tip existențialist, cu angosă, anxietate, așteptare, stări interferente ce desenează psihologia personajelor, de regulă adolescenți și tineri, surprinși în procesul evoluției lor. Prozatorul — avînd la data debutului 23 de ani — cunoaște bine problema difuză a vîrstei abordate și reușește să sugereze schimbările de nuanță sau mutațiile pe care biologicul și socialul le operează în comportament. Evenimentele de cele mai multe ori se derulează în spațiul familiei (cuplului), prezentă tutelară și obsesivă a prozei lui Mircea Constantinescu. Eroul, în diverse ipostaze (fratru, fiu, patern, adulterin), constituie, aici, nucleul în jurul căruia se ordonează un veritabil cosmos al sentimentelor și al atitudinilor: frustratie („Un labirint pentru săsăprezeze ani) hăzire și disperare („Eneida lui Hesse), gazafe roșii solitare („Gommasul și pedula). La nivel stilistic, frazării scurte, nervoase, penetrante și se asociază perioadele mai lungi, cumuse prin aglomerare studiată, pentru a circumscrie complexitatea stimulilor și a reacțiilor. Căutate cu atenție (da chiar, fără) unele expresii în construcție explicative în „Gara abale și garale roșii” nesigurante în dialog (abs. într-o secvență puerilă din „Eneida lui Hesse) neglijențe stilistice de un umor cotios („Didi îmi aruncă un ochi, iar cu celălalt se dezbracă repede” sau „Imi vine să culeg toate bucițele de sunec din oală, care îmi fac un nas desigur interesant și viu”) pot fi descoperite, dar, de cele mai multe ori, „tăietura” povestirilor este exactă, autorul arătîndu-se drept un bun cunoscător al rigurilor prozel scurte.

Dar Mircea Constantinescu nu pare dispus a zăbovi prea mult asupra unei formule considerate a fi adjuctivă. A doua sa carte, „Căcutări bland” (1970) se vrea și este un roman al formației lui Val Steriadi — personajul central — și, totodată, al dezagregării familiei sale. Familia (grupul) este prezentă în evoluția sa internă, autorul fiind interesat esențial de raporturile dintre membri și mult mai puțin de relevarea determinantelor exterioare, societale. Firesc, spre deosebire de cartea debutului, unde psihologiile erau sugerate prin prezentarea comportamentului, aici accentul va cădea pe analiză. Un „analist” este Val, capul hipersensibil, cu o inteligență ascuțită, care descoperă fisurile și relațiile subterane din familie. Tot ce ține de „revelațiile” lui Val Steriadi, venite din experiența imediată sau din reflecție, rămîne interesant și bine tensionat dramatic, cuprinzînd secvențe memorabile (morțea mamei, fascinația dormitorului conjugal). Din păcate, romanul este sufocat de prezența unui al doilea analist, autorul-prozator, care intervine cu o frecvență deconcertantă, explicînd și parafrazînd, despicînd fiul în patru în fraze ramificate interminabile și plictisitoare insuportabile. Înțelegem că e vorba de o modalitate aleasă deliberat, menită să relativizeze personajele, să aducă în spor de complexitate etc. Dar una este intenția, de altfel declarată și altul rezultatul, de altfel, vizibil cu ochiul liber. După acest „demi”-esec, provocat de orgoliul complexității (citește, complicației) cu orice pret, Mircea Constantinescu revine, cu „Smog” (1971), la proza scurtă. Reintîlnim aici calitățile debutului și citeva schimbări. Eroul guvernează și acum relațiile dintre personaje, devenind chiar o absență activă, care provoacă singurătatea (în doi) sau coșmarul. Nouă este profesiunea spre grotesc, atracția către psihologiile „exotice”, bizare, excepționale, cultivarea povestirii cu poantă finală, compoziția sofisticată. Cu certitudine prozatorul și-a diversificat procedeele narative, fără a reuși încă piesa antologică. În schimb, hotărînd lucrul, Mircea Constantinescu este omul surprizelor. Iată-l abandonînd (pentru cit timp?) universul tematic de pînă acum, pentru a ne oferi, după o pauză editorială de șase ani, un op delectabil, intitulat arhaizat „Cum îndemul Bucureștilor petrecu”. Un ghid sentimental, cu parfum de epocă, evocînd Bucureștii de altădată, păstrat în memoria clădirilor, în iconografie, în pagina de cartea sau de jurnal, în cronică și pisanii. Sub condeul inspirat al autorului, documentul se transformă în imagine, pe rînd nostalgic și humoresc pentru a înfățișa monumentele arhitectonice, pitorescul hanurilor de altădată, tara-

furile de lăutari și chefulurile la șosea, grădinite publice și balurile, repertoriul revuistie de la Tănase și cel al trupelor de teatru, ieșirile Bucureștilui „la lărbă verde” și viața cafenele literare, raliurile automobiliste și cite altele. Reînvia astfel Bucureștii dintr-un sfîrșit al secolului XVII și primul sfert al secolului XX dor, totodată, se desenează fizionomia bucureșteanului mijlociu, în ceasurile sale de răgaz.

Această coborîre rodnică în istorie, grefată pe mai veche obsesie a dinamicii interioare și sociale a familiei trebuie că a fost impulsul din care a rezultat primul volum din romanul „Amurgul levantinei” (1978), cu subtilul explicativ „Cronica unor familii, 1872-1912. Judecătă după proiectul său, cartea reprezintă o întreprindere extrem de ambițioasă și dificilă, asemănătoare unui mozaic, impresionant prin dimensiuni și polihromie. Zece de personaje, grupate în jurul cîtorva familii levantine ramificate prin înrudire, sau excentrice acestora, evoluează în paginile cărții, intersectîndu-și destinele în freazăntul marilor evenimente istorice ori în cadrul obișnuitelor relații sociale, specifice epocii. Una dintre coordonatele romanului o reprezintă balcanismul, dimensiune ce împrumută evocării truență verbală, pitorească și savoare lexicală. Altă coordonată este cea propriu zis istorică, aș zice eroică, traversînd războiul de independență, răscoala din 1907 și primul război mondial. Prozatorul reface din unghiuri adiacente, într-o structură caleidoscopică imaginea „rotundă” a evenimentelor, mișcînd cu abilitate personajele cărții, fără a le izola din contextul larg al epocii și fără a le pune în contradicție cu evoluția lor de pînă atunci.

Romanul este construit pe mai multe nuclee epice care se constituie pe măsură ce noi personaje apar în „scenă”. Și cum acestea apar mereu (întrarea în „scenă” se face stereotip; autorul nu excelează în soluții regionale originale), naratiunea proliferază abrescent, cu sinuozități, demarează greu, pînă ce devin vizibile liniile de convergență la nivelul fiecărui plan narativ. În această mare defășurare de forțe,

Mircea Constantinescu se arată a fi un inspirat „strateg”, adăugînd noi „probe” în favoarea talentului său. Am numit astfel descrierea și portretul, ambele procedee practice cu remarcabilă precizie, într-un limbaj cînd păstos, cînd artificial prin livresc, mereu strălucitor baroc, asemeni celui din „Principele”. Greu (dar poate și prematur) de prins într-o concisă formulă critică acest scriitor mobil, trecînd dezinvolat de la proza scurtă psihologică la bildungsroman, apoi la romanul istoric cu intenții de frescă socială și, iată, recent în „Trilunul lui Făt-Frumos” (1979) la o interesantă ipoteză interpretativă privind basmul „Tineretea fără bătrînețe și viață fără moarte”. Ceea ce însă putem spune liniștit este că literatura sa, aflată sub semnul continuei căutări, deloc neglijabilă, de păstrundere în primul eșalon al prozei românești contemporane.

Valentin F. Mihăescu

Autointerogarea continuă

Urmare din pag. 1

minii, ci numai o surprindere a senzației de sublimare a lumii din lucruri. Voi ilustra această idee cu citatele cele mai ușor convingătoare: „Aștept corăbierii și piloții, / Intunerul e baina în care s-a-mbrăcat lumina, / Popor de ancore și incendii, / Să se resemneze lucrurile, nu ființele.” („Struți de împărțit”). Pentru amatorul de figurativitate, dînsă, în fața clasicității, există în acest citat chiar o definiție a lumii, definiție pe care am subliniat-o. Într-o altă poemă („Într-un străin”) aflăm aproape aceeași idee poetică. „Dragostea — întreprinde întunerul (...), „Sunt într-un om străin / Care-mblănaș frigul-n cetate”. Undeva există chiar o metaforă a lumii: „Tru-miseră-n ochii mei alina întunerul / Adunaseră pupilele voastre atita-nfricoșare / Eă ochii orbeau de lumină (...) un soțnet al umerilor înfăcșara păru” („Structură”).

Chiar dacă poetul exclamă într-un final: „am fost doar durere și durere am rămas”, constată că soarele „într-o vîrstă de copil”, „într-o vîrstă de copil” („Vieți paralele”) și-n timpul celor mai deprimate aluviuni ale istoriei există și spitalize care „exportă liniște”, iar oamenii pot aduce în loc de singe „corăbii cu lălele și reni”. Pășărite sint definite ca niște „naivități” care „se plîmbă prin pădure”, dimineții.

Într-un poem intitulat „Puncte de vedere există o dialectică a salvării omenirii, o dialectică a fericii înțeleasă nu ca o platitudine tradițională, obosită de convenții, ca o comoditate, ci ca o ritmică existențială profund umană: „Asta vă spun / Totuși — aveți grijă de copilăria lumii / și aveți grijă de simțurile și rădăcinile

voastre / așa cum are natura grijă de ritmurile / Dacă n-as mai ști gustul soarelui, al ploii / al ideii și al libertății / dacă frunzele mele / n-ar mai semăna cu mireasma / și n-ar mai mirosi a speranță — / ce gust ar mai avea miera și somnul și libertatea și / la ce ar fi bun gustul și / la ce-ar mai fi bună speranța și / simțurile la ce-ar mai folosi.”

Tapiserii de Trina Comşa

„Etern-s poate doar micile simplități” și „Cercul e o clinică a florilor” sint versuri care nu sîcund deprimări. Eroul care ude florile (personajul simbolic al unui poem), emitea un schiț, „un bizar act de dialog și de ritmic / o lăc tîtu din afara civilizației, / un soi de buccet al sineurătății...” Dar e făcea florile să pleznească — de urezeală și de vesnicie. „Și-l priveau / ca pe vîntul ce schioapătă, ca pe / o gîlceavă a noului / cu conștințele”. Această parabolă imagine este și o definiție indirectă al rezultatului în mod poetic, a poeziei lui Ion Carșian.

Într-un poem ce se intitulează „Lumina ascuțită, se dă o definiție a vieții: „Din fiecare strop de apă / răsărise un copil / venit să însele însele-năre”. Tara e definită ca „o statuă la care timpul va sculpta vesnic” („Acel arbore magic”).

Un ciclu extraordinar al cărții este dedicat dezastrelor ce-au traversat a Polonia definită ca o „dinastie a durerilor”. Chiar acest rechizitoriu adresat istoriei are o finalitate sanitară pe planul spiritualității: „polonia-i un astronom degeat pe lunetă / polonia e o hemoragie blondă / polonia e un samovar de argint / polonia-i o foarte apropiată deplătare / polonia e o experiență neterminată / prin care doi copii umblă cu chibritele aprinse”. Rechizitoriul e, desigur, simbolic („cuvintele vor fi duse la baie ca să fie găzate”) și dur, dar rastirea lui e necesară și istorie nu ca un buccet fără sens, ci ca un avertisment grav, generator de speranțe și de certitudine în istoria de mine.

Interogarea magilor nu ne prezintă o altă față a poetului ci numai un punct mai evident al unei evoluții la care sint posibile și alte comentarii.

Tapiserii de Trina Comşa

ce gîndește, ce scrie tinărul scriitor

— Prin ce se justifică epilepsia la poezia fantastică?

Nu m-am gîndit epilepsia la o modalitate de abordare a realității, ci o modalitate de opțiune fantastică ci de o structură anume care, sper, îmi aparține, de a recrea un univers miraculos, straniu, sau prin dorința expresă de a mă individualiza și prin nevoia spontană de a mă exprima. La origine, sînt, cred, medii în care m-am format, cu puternice tradiții folclorice, un spațiu geografic al Dunării de la curbură, cunoscut cititorilor indenseși prin proza fascinantă a lui D.R. Popescu. Prima mea carte „Mezarea” a apărut de-abia după patru ani de așteptare pe marea unei edituri, insolent alături de personajelor „fînd privite cu nelăcătare”. A trebuit să-mi la răspundere un mare prieten al tinerilor, Mircea Săntimbreanu, pe atunci director al Consiliului Cultural, ca ea să vadă lumina tipografică. Poate nevoia unei exprimări ce ocolia „obșinuitul” și fi fost cauza acestei ezitări. Dar sint uncoi, că nu-i vorba chiar de a exprima ci de a travaliu pe care-l fac cu bucurie reșterînd prin neprețuitul semn lingvistic o lume apasă, plină de semnificații, o zestre spirituală purtată din generație în generație, ca un blazon de dăinuire și mîndrie în zburcătura noastră istorie. Sint deci un năruitor de cuvînt al strămoșilor mei și nimic altceva, iar dacă traseul acesta la forme stranie, halucinatorii, nu se exprima un critic, vina nu-mi aparține în întregime.

— A propoz, în „Noaptea muzicanților”, ultima în carte, fantastică are o revelație mai evidentă și prin epoa fantastică. Este vorba numai de un element pitoresc sau chiar și acesta are o anumită funcționalitate?

— Termenul pitoresc îmi repugnă, chiar dacă prin el sînt înțelese înscel, evlitate necontrolată și oarecum primitivă a simțurilor, joc grațiat, simțiatate etc. determinări ale fantasticii. Cele două nuvele pe care le ai probabil în vedere sint, de fapt, parabole ilustrînd joelul periferic al puterii, cit și abdicarea artistului de la comandamentele sale etice, mercenarizîndu-și dărușă.

— Ce rol joacă experiența de viață în formarea unui tinăr prozator?

— Dacă așa spune că este estetică și rețeta o axiomă. Numai cunoscinde bine resorturile sociale, criteriile politice, psihologice și opțiunile omenului de diverse profesii și activități, să se reordoneze și redobîndu o lume pe care o oferă cititorului. Singele oricarei opere de valoare e un translat din cea mai cantivăntă și pulsatorie artă a vieții, e uncoi viața însăși, extrasă în epșantioane revelatorii.

MARIUS TUPAN: «Scriitura frumoasă nu a consacrat nicicînd o operă literară»

Ai, deseori, surprize să constatăți că ești luat pe nepregătite, ca cercul lui profesional a devenit prea strîm și stabil. El, acest cerc, poate fi o serioasă frînă în calea unui prozator, care nu trebuie să fie neapărat un demurg și să știe totul, dar să (înă totuși) pasul cu modificările din jur. Dar, experiența de viață e departe de a fi suficiență. Citi oameni nu au viața un roman extraordinar și totuși cînd se apucă să scrie plănăază în cele mai insignifiante relații? Experiența are valoare numai dublată de o intuiție rară, fiindcă altfel poți să privești fără să vezi, poți să ascuți fără să auzi. Folosii sau Renin n-au cunoscut emoțiile unei lecturi la prima ieșire în lume, dar balul Natasei și „La premiere sortie” interzic epigonatul.

— Care sint principalele deficiențe ale prozei tinere?

— De obicei vorbim comparativ. Generația tinăru — al probabil în vedere ne cel ce au debutat în acest deceniu — se confruntă în primul rînd cu literatura deceniului anterior. Ce loc ocupă ea în ierarhia literară? A declara că apele

nu s-au limpezit, că timpul va discerne, înseamnă a căuta circumstanțe. Desi nu au dat operele depline maturității în anii '70, autorii generației '60, mai refer îndeosebi la poeți și prozatori, au creat încă de la apariție un puternic curent de opinie, o largă audiență publică. Ne apropiem de sfîrșitul acestui deceniu și, desi criteriul cronologic nu poate fi decît relativ, simțim că e un moment al scendentilor.

S-a remarcat în numeroase rînduri că sintem o generație care citește mult. Acesta pare a fi un fapt pozitiv, dar uncoi poate acționa și ca un factor inhibant. De ani de zile autorii tineri pot să-și perfecționeze mereu untelele, să-și ascuțe săbiile pentru a tăia din prada vieții, ca să folosească o expresie, devenită celebră a lui Marin Preda, dar lupta rămîne încă în culise.

Desi sint taxat uncoi cu intenții mai puțin magulitoare, drept „stilist”, recunosc că numai scriitura frumoasă nu a consacrat nicicînd o operă literară. De altfel, discocierea formă-fond a fost ridiculizată cu un secol în urmă și scoasă din uzul criticii în deceniul trecut. Faptul că a reve-

nit, arată că e doar o bonă cronică a criticii. Toada de aceea la unii autori tineri descoperim o imagine steară, leneșă, banală a vieții; mediocritatea personajelor sau acțiunilor fiind deliberat căutate. E firesc să ne întrebăm dacă acest nu e mai curînd un atribut al autorilor respectivi.

Dar să nu ne grăbim. Deceniul nu s-a încheiat. Pot apărea destule surprize și mă gîndesc decemdată la Ion Dan Nicolescu care a publicat în presă un remarcabil fragment de roman. Să așteptăm întregul și vom mai vorbi.

— Ce crezi despre nașimile curaj și sinceritate, neluini ce au trecut din sfera morală în cea estetică?

— Cum esteticul înglobează moralul, politicul, filozoficul, etc., nu știu în ce măsură putem vorbi de o asemenea deplasare de accent. Cît despre curaj, cred că e o condiție sine qua non a literaturii din toate timpurile. Ce-și poate dori mai mult un creator decît să întrezărească înaintea semenilor ceea ce pentru el e încă cetos, să provoace o schimbare în conștiință, într-un sens progresist. Din păcate, uncoi, a avea curaj în-

Marius Tupan

seamnă a lupta pentru reactualizarea unor adevăruri aproape axiomatiche. Prizonierii ai înțelegerii, cîrmeg la suprafață, amestecați cu frunze moarte, iarbă uscată, pale și grăsimi și, cînd un contract se confundă pentru a ne aduce un ghicoc nitat sau o piatră sferuită de atitea ape, ne dăm seama că ceea ce ne-a adus este exact ceea ce am căutat dintotdeauna. A avea curaj înseamnă a plonja mereu înspre adevăr și a-l aduce la suprafață.

— Ce pați spune despre romanul politic?

— După părerea mea, el nu trebuie să fie neapărat în formă consacrată de roman istoric sau social. Romanul mitic, fantastic, realist sau științifico-fantastic, după cum dovedește și istoria literară, poate fi la fel de bun, dezvoltînd și o viziune politică.

— Care e relația sinceritate-valoare? Cum se transformă o vocație în carieră?

— Relația nefiind întotdeauna „dialectică” asistăm la spectacole care sint, uncoi, mai curînd amuzante decît periculoase. Aceasta deoarece îmi place să cred că istoria literară are o balanță a ei care, printr-un mecanism misterios, se reechilibrează la intervale neprevăzute. Din lipsa de vocație sau, uncoi, sacrificîndu-și vocația în dorința de a face carieră, observăm tinerii furioși împărțindu-se în grupuri beligerante, după principiul vechi că unde-s multi putere crește. Cîm însă operele nu pot fi adunate într-o valoare-vector, strategia se dovedește de obicei eferă.

Există la celălalt pol autori a căror prezență e ca un revers al eclipsei. Dama o carte se află în tăcere și nu mai auzi de ei 4-5 ani, după care reapar ca o nouă lecție valorică. Existența lor e oarecum dezarmantă pentru ceilalți, acestia realizînd dintr-o dată ce mai a fost piscul pentru care au luptat. La M.E. Baconsky, Cezar Baltag, Ștefan Bănuțescu scrișii își contopește vocația și cariera.

— Iți ești elegii de o seamă? Ce gîndești despre ei?

— Este firesc să-i urmărim pe cei de-o seamă. Mi se pare cărei foarte salutare inițiativa revistei „Luceafărul” de a ne oferi posibilitatea exprimirii unor puncte de vedere, de a împărtăși opinii și a ne formula rezerva într-un anumit domeniu literar. Manifestîndu-se ca tribună a tinărului scriitor, revista care mi-a solicitat această intervenție ne-a oferit deia citeva lucrări furișii interesante, a găzduit articole de sinteză și de profil, încheiînd să descopere un puls mai exact al literaturii tinere.

Constantin Stan

george alboiu

Inoă In Edenul de Piatra nu se aude nu mai vrea sa se audă inima mea, conectată la toate orologiile acestui secol.

Vom aprinde focul și vom coace porumb Am fost in cimpie la mătasea porumbului și am împletit-o in cozi ca la fete.

O viziune Am avut o viziune, se făcea că pe o cimpie plină de flori de tot felul trecea Machiavelli.

Iarăși mitologie Eu sint Iana cel vărsat de balenă pe malul mării înghițit pentru micimea mea și vărsat din dispreț pe malul mării cu fruntea acoperită de fier.

Replică S-au săturat cu țoții de poame lungi, poale ne-am săturat cu țoții de poame lungi. Transcendența trebuie acordată în cantități mici;

teatru Citadela sfărîmată Văzută cu ochiul epocii care a generat-o, "Citadela sfărîmată" a fost (se afirmă) revoluționară pentru dramaturgia noastră.

Călătorii prin grădinile subterane

cornel nistorescu

delecția noastră se apropia de sfârșit. Mi-am adus aminte să-l întreb de copil.

— Un băiat! — Cîți ani? — Termină liceul, 1911 — Ce-ai vrea să devină? — Miner, bineînțeles! — Pe cuvîntul dumitale? — A tăcut câteva secunde și a ridicat privirea stînjinit.

— Peșea apă, în vînt. Era som și nu văzuse decât o colecție de flori de mătase adunate de prin toată țara. Pe omule am fost am pus lăsa mătase. Nu o cea înaltă cu el abstrac, dar a început să se ardească ca un pământ și mai multă înțepie și că deși am descoperit grădinile subterane, am putea fi mai fericiți. I-am lăsat să creadă că vrea pînă într-o zi. A venit și zina aceea și l-am coborît în subteran.

Să fugi unde? deși eu văzusem și eu cîntăciorul. Totul era bun de trecut pe sub un bășec înseamnă în apă.

delecția noastră se apropia de sfârșit. Mi-am adus aminte să-l întreb de copil. — Un băiat! — Cîți ani? — Termină liceul, 1911 — Ce-ai vrea să devină? — Miner, bineînțeles! — Pe cuvîntul dumitale? — A tăcut câteva secunde și a ridicat privirea stînjinit.

cearcă la întinerie. In singurătate. Deasupra, omul îl scapă de pe limbă, se apără cu căldura și cu aerul. Printre toate aceste capcane, se strecoară, simțindu-le în fiecare clipă, chiar și atunci cînd uită de ele. Un alt simț, simțul vieții trează și în somn, stă la pîndă și-l strîgă: fețe-te sau fugi, trezește-te și pleacă. Un fel de sistem de alarmă al corpului care începe să urle înaintea secundelor care ar putea deveni ultimele.

Cine se teme de pocnetul de bici? născut omul are porniri eroice. Sînt lucruri alte de mărunte și toluși și lucruri mărunte care-l împing înaintea. Căci el s-a născut pe Ion Alinoșel la Leșul Ursului și s-a născut să coboare în pui.

Cine se teme de pocnetul de bici? născut omul are porniri eroice. Sînt lucruri alte de mărunte și toluși și lucruri mărunte care-l împing înaintea. Căci el s-a născut pe Ion Alinoșel la Leșul Ursului și s-a născut să coboare în pui.

albastră. La 13 ani un copil începe să lucreze pămîntul ca un bărbat, cu minia și incrințarea unuia de 30 de ani. Nimic nu te pornește mai mult decât privirile întrebătoare ale unor frați. Ei, și la 17 ani acest Alinoșel, încă adolescent, a aflat de Leșul Ursului și a urcat în primul tren cu convingerea că un efort de cîțiva ani îl va ajuta să-și ridice frații deasupra copilăriei.

Acum alina Dumitru Smărăndescu. Cînd îți strînge mîna degetele îți înțepesc ca niște surcele. Abia atunci descoperi că ai înaintea ta un bărbat cam la 30 de ani, cu un spate de ațel atlețic și cu o privire care te face mic la o singură clipire. La 18 ani avea o meserie care-l interesa la fel de mult ca astronomia. Adică o luase ca orice om pe un drum. La început l-a păturit luminos, numai că la puțin timp mergea de parcă venea. Cîți dintre noi nu merg pe un drum de care nu-i mai leagă nimic, fără a avea puterea de a pune punct și de-a lua totul de la capăt? Mulți și-or fi zis, ce-o mai ține și din asta. Și ce-a ține? Într-o zi omul a zis gata și a spus adio orașului Barza. Avea doi frați la acest Leșul Ursului, loc în care nimeni n-a văzut leg de urs, unde ori ești tu sau om, ori nu ești nimic, a venit înțel așa, la mirositul aerului și aerul l-a intrat în piept și s-a mai întimplat ceva, cine știe ce, și omul a zis gata cu drumurile și gata a fost. Bineînțeles, după ce s-a angajat, nimeni nu s-a grăbit să-l la în brațe și să-i spună, vai, dragă, te-ai plictisit de oraș, la noi e mai bine, toată ziua cînti și dansezi. Minerii, într-un anume fel, nu sint prea sentimentali. Ți-e greu, și el s-a vîlnă să zică, sîracu, nu știe și nici nu poate, hai să facem noi în locul lui. Asta nu l'îi arată o dată, cel mult de două ori și cu asta basta. Poti, bine, nu poti,

Soarele ca o fereastră roșie am mai cunoscut în Leșul Ursului oameni tăcuți. Tăcuți în galerie, aproape muți ca niște pietre. Cînd ies la suferință, după ce fac un dus, devin cîntăreț și-și plimbă copiii, au timp să se întindă la o "parolă" iar dîmneașă mai și cîntă. Încă nu am auzit un miner care să fredoneze măcar un cîntec de muzică ușoară. Nu i se potrivește și dacă încearcă să-și invete cuvintele pe de rost își dă seama că nu-i spun mare lucru. În schimb dacă începi să cînti, "cînd te urci pe suloare" el și se alătură și-ți dă înalte cu "Eureca pietreții te doare / Nu vezi mamă, nu vezi tată / Numai stîncile de platră / Nu vezi lîna, nu vezi stela / Numai raza lîmbei mele". Are el ce are cu suloarea strîmță și cu scara urede și înaltă cum să-l pui să cînte despre nu știu ce zimbat sau șoptă a iubitei în parc cînd pe el îl infurie intinerul și platra care stă deasupra lui de parcă ar vrea să țîmă deosebit cel puțin o armată de împărăți. Vrea soare și lîna și nu vede decât platră. Decît să cînte despre altceva, mai bine strigă cînt în puterile: Arde! arde! cum se strigă cînd dinmînta mărește spațiul respirabil cu încă vreo cîțiva metri cubi. Pe lîngă cîntecul în care plătesc pietreț ce nu de plătit fiecea și le are pe ale sale de acasă. Mulți și le cîntă în cînt sau numai și le aduc aminte. Ștefan Macavei este mort. Cam rar găsești unul vesel nevoile mare, bun de gură și gata să-ți cînte numai să-l spui ce. Moțul le știe pe ale lui. Pe aici e drumul? Bun, atunci pe aici mergem. Dacă îl chemi și-l zici, e nevoie de oameni la Barza. Bun, mergem la Barza. Ii zici, e nevoie de mecanici la Roșia Montană. Nu-i nimic, mergem la Roșia Montană. Trebuie deschisă mina de la Leșul Ursului? Păi, o deschidem! De ce să te tot învîrți în jurul întrebărilor ca un cînt în jurul cozii? Ștefan Macavei a plecat de fiecare dată unde era nevoie să plece. Și-a

Tapiserie de Trina Compa

teatru Citadela sfărîmată Văzută cu ochiul epocii care a generat-o, "Citadela sfărîmată" a fost (se afirmă) revoluționară pentru dramaturgia noastră.

film Repertorii vechi, repertorii ignorate Marele ecran, acum cînd căldura toropete sălile de spectacol, se află în mare concurență cu micul ecran, care-ți oferă prețului de-a urmări filme acasă.

televiziune Eminescu In luna aceasta, pe sub țel, a strălucit din nou în mania sa de arginț lucățul poeziei române, de la al cărui sfîrșit pămîntesc lăta, au trecut 90 de ani.

televiziune Eminescu In luna aceasta, pe sub țel, a strălucit din nou în mania sa de arginț lucățul poeziei române, de la al cărui sfîrșit pămîntesc lăta, au trecut 90 de ani.

TEATRUL L. S. BULANDRA IN AMERICA

«Nu se putea să fie altfel!»

„Bulandra” a plecat în turneu cu câteva săptămâni în urmă...
— primul turneu european după succesul Comediei Franceze la New York, anul acesta...
— primul turneu al trupei lui Liviu Ciulei...

Nu știu acum — e încă prea devreme, ce a fost, cum a fost, ce s-a întâmplat de fapt și de cine și de ce a avut dreptate. Dar la întoarcere eram toți treizeci și trei gravi și importanți iar de miracolul nostru și al succesului nostru nu se mai mira nimeni...

Radu Beligan — președinte de onoare al Institutului Internațional de Teatru

Radu Beligan, artist al poporului, director al Teatrului Național din București, a fost ales președinte de onoare al Institutului Internațional de Teatru...

OASPEȚII AI ROMÂNIEI

Criticul Vladimir Ognev din U.R.S.S.

Se află în România, în cadrul A-cordului între Uniunile scriitorilor din Republica Socialistă România și Uniunea Sovietică, criticul literar, prozator și scenaristul VLADIMIR OGNEV...

Poezia românească este o poezie complicitivă, în plan mondial. Atrage în primul rând atenția diversității și dinamismul formelor poetice...

REVISTA STRĂINĂ

A FOST DECERNAT PREMIUL „Cele mai frumoase cărți din Austria”. El a fost acordat următoarelor titluri: „Juditea” de Max Berger...

LA VIENA a fost deschisă Fundația „Herbert von Karajan”. În onoarea celebrului șef de orchestră austriac...

CARTEA LUI VOIBAS SCHEBERACU, „OMUL SĂBATIC”, reunește sufragii critice pentru seriozitatea cu care depășește obștinutele apariții de gen...

CARTEA LUI DOMINIQUE LA PIERRE SI LEBRY COLLENS, „LIRELE ALE MIZELI NOPTII”, este o lucrare deosebit de interesantă din partea prozei...

CARTEA LUI EDGAR VARLANE a scris un comentariu interesant în „Bucureștii”...

CHARLES LUTWIDGE DODGSON ESTE CUNOSCUT IN LITERATURA SUB PSEUDONIMUL LEWIS CARROLL, care se bucură de o popularitate din ce în ce mai mare...

CARTEA „FACINȚA” a fost dedicată de curând de Robert Curjel lui Edison. Viteza și legătura lui Thomas Alva Edison adună aproape jumătate de pagini de mărturie în legătură cu eforturile...

CARTEA „MÜNCHEN: PRELU DE PACT” de Taylor este o analiză a lucrării și a caracterului dintr-un punct de vedere psihologic...

CHARLES LUTWIDGE DODGSON ESTE CUNOSCUT IN LITERATURA SUB PSEUDONIMUL LEWIS CARROLL, care se bucură de o popularitate din ce în ce mai mare...

CARTEA „FACINȚA” a fost dedicată de curând de Robert Curjel lui Edison. Viteza și legătura lui Thomas Alva Edison adună aproape jumătate de pagini de mărturie în legătură cu eforturile...

CARTEA „MÜNCHEN: PRELU DE PACT” de Taylor este o analiză a lucrării și a caracterului dintr-un punct de vedere psihologic...

CHARLES LUTWIDGE DODGSON ESTE CUNOSCUT IN LITERATURA SUB PSEUDONIMUL LEWIS CARROLL, care se bucură de o popularitate din ce în ce mai mare...

CARTEA „FACINȚA” a fost dedicată de curând de Robert Curjel lui Edison. Viteza și legătura lui Thomas Alva Edison adună aproape jumătate de pagini de mărturie în legătură cu eforturile...

CARTEA „MÜNCHEN: PRELU DE PACT” de Taylor este o analiză a lucrării și a caracterului dintr-un punct de vedere psihologic...

«Incredibil»

Conținutul 1-a revistă prima Căruț, traducătorul spectacolului românesc. O față înaltă, cu ochi mici, strălucitori în ochii lui...

În pragul ușii apăruse un bărbat înalt, cu părul puțin alb, frumoz ca un actor de cinema. M-a izbit în limba noastră...

Irina Petrescu

Ion Bănuș

MONDORAMA

Povestile lumii fermecate

Într-un moment dat, orice copil din lumea întreagă se dăruiește să scrie povestea din povestea, să scrie povestea...

dezbateri literare, dezbateri, discuții, dezbateri literare, dezbateri, discuții, dezbateri literare...

Cristian Uteanu

Continuare în pag. 7-8

Pianista Rose Marie Zartner

Bucuria comunicării pianistice, caracterul direct al adresării interpretative constituie, indiscutabil, datele principale ale personalității artistice...

uitata a marelui romantic polonez, sau a lucrărilor semnate de Tomasz de Graaf și Marko Tajcevic...

Dumitru Avakian

Un imn provensal

REPERE

„e” dintr-o Masera a publicat, recent, în revista S.F.T. poemul intitulat „Mireia”, în care se prezintă un Mireia din...

1286, an în care avea să apară „La Légende des Sicles” (Legenda Siclelor) a lui Hugo. Aceste repere nu sînt totuși definiții pentru orientarea stilistică și faptică a poeziei...

Traducerea domnii de toată lauda a lui Nicolae Teică concupă în mod feroce în afirmarea valorii poeziei. Suplețea versului lui Mistral a fost păstrată în totală versiune românească reprezentînd o recreare...

Verona Costache

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dragoș, Mihai Ungheanu (redactor șef adjuncț), Teodor Băls (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii Nr. 1, tel. 17 32 09. ADMINISTRATIA: Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96. ARONAMENTILE: 3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei. Tinarul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEI” Paginor Dobro Marjan